

Татарстан Республикасы Мөслим муниципаль районы Керэш-Шуран авыл жирлеген составына керүче торак пунктларда гражданнар жыенын эзерләү һәм уздыру тәртібе турында Нигезләмә
Татарстан Республикасы Мөслим муниципаль районы (шәһәр округы) жирлеген составына керүче торак пунктларда (алга таба – шәһәр округы) гражданнар жыенын эзерләү һәм уздыру тәртібе турындагы әлеген Нигезләмә (алга таба – Нигезләмә) «Россия Федерациясендә жирле үзидарә оештыруның гомуми принциплары турында» 2003 елның 6 октябрендәгел 131-ФЗ номерлы Федераль законның 25.1 статьясы, «Татарстан Республикасында жирле үзидарә турында» 2004 елның 28 июлендәгел 45-ТРЗ номерлы Татарстан Республикасы Законының 35 статьясы һәм Татарстан Республикасының Мөслим муниципаль районы (шәһәр округы) Керэш-Шуран жирлеген Уставының 13.1 статьясы нигезендә эшлендә.

1. Гомуми нигезләмәләр

- 1.1. Халык жыены гомуми, тигез һәм турыдан-туры ихтыяр белдерү нигезендә үткәрелә.
- 1.2. Гражданнар жыенында торак пунктта яшәүчеләр, яшәү урыны буенча әлеген торак пунктта теркәлгән һәм сайлау хокукына ия кешеләр катнаша ала.
- 1.3. Гражданнар жыенында катнашу иреклен.
- 1.4. Гражданнар жыенда шәхсән катнаша һәм аларның һәркайсы бер тавышка ия.
- 1.5. Халык жыены халык тарафыннан жирле әһәмияттәгел мәсьәләләргел хәл итү максатыннан үткәрелә.
- 1.6. Әгәр торак пунктта әлеген торак пунктта сайлау хокукына ия кешеләрнен яртысыннан артыгы бер үк вакытта бергә булу мөмкинлеген булмаса, Устав нигезендә гражданнар жыены этаплап уздырыла.

Гражданнар жыены вәкаләтләргел

- 1.7. Гражданнар жыены түбәндәгел мәсьәләләр буенча үткәреләргә мөмкин:
Жирлекнен (муниципаль районның) чикләргел үзгәртү мәсьәләсеген буенча, әгәр торак пункт чикләргел үзгәртү башка жирлек (муниципаль район) территориясенә күчәргә китерсә;
муниципаль берәмлекнен вәкиллеке органы вәкаләтләргел күрсәтелгән жирлекнен чикләргел үзгәртү, үзгәртеп кору мәсьәләләргел буенча гражданнар жыены белән гамәлгә ашырыла торган жирлектә;
гражданнар жыенын муниципаль берәмлекнен вәкиллеке органы вәкаләтләргел гамәлгә ашыра торган жирлектә, сайлау хокукына ия булган жирлектә яшәүчеләр саны 100 дән артык кешеген булса, жирлекнен вәкиллеке органын төзү, аның саны һәм вәкаләтләргел срогы турында мәсьәлә буенча;
Муниципаль берәмлекнен вәкиллеке органы вәкаләтләргел гражданнар жыены белән гамәлгә ашырыла торган жирлектә үзәра салым акчаларын кертү һәм алардан файдалану мәсьәләләргел буенча;
жирлек составына, шәһәр эчеген районуна, федераль әһәмияттәгел шәһәр эчендәгел территориягә, муниципаль округ, шәһәр округы йә муниципаль район чикләргелндә авылара территориягә керүчеген торак пунктта әлеген торак пункт территориясендә гражданнарның үзәра салым акчаларын кертү һәм куллану мәсьәләсеген буенча;

жирлекара территориядә урнашкан торак пунктта, яна төзелгән жирлек булдыру турында халык инициативасын тәкъдим итү максатларында, шулай ук яна оешкан жирлектә, сайлау хокукына ия булган кешеләр саны 300 дән артмаган булса, яна төзелгән жирлекнен жирле үзидарә органны структурасын билгеләү мәсьәләсеген буенча;

авыл халкының түбән тыгызлыгы яки кыен урнашкан жирлектә халык саны 100 кешедән артмаган булса, жирлекне бетерү мәсьәләсеген буенча эш алып барыла;

авыл торак пункттында авыл жирлеген старостасы кандидатурасын тәкъдим итү, шулай ук авыл жирлеген старостасы вәкаләтләргел вакытыннан алда туктату мәсьәләсеген буенча.

авыл торак пункттында гражданнар жыены шулай ук конкурс комиссиясеген составына кандидатуралар тәкъдим итү максатларында үткәреләргә мөмкин (муниципаль хезмәт турында Россия Федерациясеген законнарында каралган очракларда муниципаль хезмәт вазыйфасын биләүгә конкурс уздырганда.)

Гражданнар жыенын матди һәм оештыру ягынан тәммин итү

- 1.8. Жыен муниципаль берәмлек башлыгы тарафыннан тәммин ителә.
- 1.9. Жыенга эзерлек һәм аны үткәрү белән бәйлә чыгымнар муниципаль берәмлек бюджеты хисабына башкарыла.

2. Гражданнар жыенын чакыру тәртібеген

Гражданнар жыены үткәрү инициативасы:

2.1. Торак пункта гражданнар жыеннарын үткөрү инициативасы белән чыга алалар::

- Жирлек Башлыгы;

- гражданнар жыенында катнашу хокукына ия булган 10 кешедән дә ким булмаган, сайлау хокукына ия булган торак пунктта яшәүче гражданнар (ягъни, Россия Федерациясенен эшкә сәләтле гражданны, яшәу урыны буенча әлеге торак пунктта теркәлгән (18 яшькә житкән даими яки нигездә яшәүче) һәм жирле үзидарәне гамәлгә ашырганда Россия Федерациясенен халыкара килешүләре һәм федераль законнар нигезендә хокукларга ия булган гражданнар).

2.2. Торак пунктта яшәүчеләрнең инициативасы имза битләрендә (*1 нче кушымта*) яки гражданнар жыенын үткөрү инициативасын тәкъдим итү турында карар кабул ителгән инициатив төркем жыелышының беркетмәсә рәвешендә рәсмиләштерелергә тиеш. Беркетмәдә түбәндәге мәсьәләләр чагылыш табарга тиеш:

гражданнар жыенына чыгарыла торган мәсьәләләр;

гражданнар жыенын үткөрүнең тәкъдим ителгән вакыты;

гражданнар жыенын чакырту турында инициативаны хуплаучы һәр гражданның фамилиясе, исеме, әтисенен исеме, туган көне; паспорт сериясе һәм номеры, яки аны алыштыручы документ, яшәу урыны адресы; аның имзасы һәм имза куелу вакыты.

2.3. Жыенны үткөрү инициативасын хуплау өчен жыелырга тиешле имзалар саны сайлау хокукына ия булган, даими яки нигездә яшәүче, торак пункт территориясендә яшәу урыны буенча теркәлгән гражданнар саныннан 5 процент тәшкил итә, ләкин 10 имзадан да ким була алмый.

2.4. Язылу кәгазьләре имзалар жыючы зат тарафыннан таныклана, таныклау датасын, фамилиясен, исемен, атасының исемен, туган датасын, паспорт номерын һәм сериясен, яки аны алыштыручы документын, яшәу урынын күрсәтеп, муниципаль берәмлек башлыгына жиберелә.

Гражданнар жыенын үткөрү турында Карар кабул итү тәртибе

2.5. Инициатив төркем тарафыннан чакырыла торган гражданнар жыены муниципаль берәмлекнең вәкилләккә органы карары белән (2 нче кушымта), ә муниципаль берәмлек башлыгы инициативасы белән – муниципаль берәмлек башлыгы карары белән (3 нче кушымта) барлык кирәкле документлар кәргән көннән 30 көн эчендә билгеләнә.

2.6. Муниципаль берәмлек башлыгы яисә муниципаль берәмлекнең вәкилләккә органы аның максатка ярашлы булмасы сәбәпләре буенча гражданнар жыенын үткөрдән баш тартырга хокуклы түгел.

2.7. Гражданнар жыенына чыгарылган мәсьәлә (гражданнар жыены этаплары) Россия Федерациясә законнарына һәм Татарстан Республикасы законнарына каршы килмәскә тиеш. Халык жыены мәсьәләсә конкрет һәм ачык итеп формалаштырылырга тиеш, ягъни аңа бары тик бер мәгънәлә жавап кына бирергә мөмкин булырга тиеш.

2.8. Гражданнар жыенын билгеләү, аны күчерү турындагы карарны рәсми бастырып чыгару (халыкка житкерү) тәртибе муниципаль берәмлек уставы белән билгеләнә һәм муниципаль хокукый актларны бастырып чыгару (халыкка житкерү) өчен муниципаль берәмлек уставында каралган тәртиптә басылып чыга (халыкка житкерелә).

Муниципаль берәмлек башлыгы карарында яисә муниципаль берәмлекнең вәкилләккә органы карарында гражданнар жыенын уздыру турында түбәндәгеләр күрсәтелә: гражданнар жыенына чыгарыла торган мәсьәлә; гражданнар жыенын уздыру вакыты һәм урыны турында мәгълүмат; жыенын оештыручы – муниципаль берәмлек органының структур бүлекчәсә турында белешмәләр.

2.9. Гражданнар жыенын (башкарма-боеру органы) әзерләү һәм уздыру өчен жаваплы муниципаль берәмлек органының структур бүлекчәсә, муниципаль берәмлек башлыгы карары яки муниципаль берәмлекнең вәкилләккә органы карары нигезендә яисә гражданнар жыенын үткөрү турында муниципаль берәмлек башлыгы карары нигезендә сайлау хокукына ия булган торак пунктта яшәүчеләр исемлекләрен тәзи; гражданнар жыенына мәгълүмати материаллар әзерли: гражданнар жыены турында муниципаль берәмлек халкына массакуләм мәгълүмат чараларында һәм башка ысуллар белән хәбәр итә (*4 нче кушымта*).

Муниципаль берәмлекнең башкарма-боеру органы гражданнар жыенын үткөрү өчен бина бирергә тиеш.

2.9.1. Гражданнар жыены барышында торак пунктта яшәүчеләрнең исемлеген бүлү һәм халык жыенын үткөрү датасын билгеләү территориаль, вакытлы билгеләр, шулай ук башка очракларда мөмкин.

2.9.2. Торак пунктта яшәүчеләрнең исемлеген бүлү тәртибе гражданнар жыенын билгеләү турында муниципаль актта күрсәтелә (5,6 нчы кушымталар).

2.9.3. Торак пунктта яшәүчеләргә гражданнар жыены үткөрү вакыты һәм урыны турында алдан хәбәр ителә (*халык жыены этаплары*). Гражданнар жыенын (*гражданнар жыены этапларын*) билгеләү турында карар, гражданнар жыенын (*гражданнар жыены этапларын*) үткөрү вакыты һәм урыны гражданнар жыены (*гражданнар жыены этапларын*) үткәреләсә көнгә кадәр 10 көннән дә сонга калмыйча басылып чыгарга тиеш.

Гражданнар Жыенының этапларын үткөрү вакыты һәм урыны Башкарма комитет яки халык жыены үткөрү карарында, яисә авыл әжирлегә Советы карарында күрсәтелә

2.9.4. Халык жыенын этаплап уздырган очракта, жыен, гражданнар жыенын үткөрү турында Карар кабул ителгән көннән бер айдан да артмый, этаплап уздырыла. Халык жыены этапларын күчәргәндә,

жыенны үткэрү билгелэнгән датага кадәр 10 көннән дә соңга калмыйча, закон нигезендә жыен үткәрелергә тиешле айлык чорны исәпкә алып, күчерү турында Карар кабул ителергә тиеш.

2.9.5. Халык жыенында катнашучы һәр кеше, гражданныр жыенына кадәр 5 көннән дә соңга калмыйча, муниципаль берәмлек органының структур бүлекчасендә элге Нигезләмәнән 2.9. пункттында күрсәтелгән гражданныр жыены карарына чыгарыла торган материаллар белән танышырга, шулай ук аларның күчөрмәләрен алырга хоакуклы.

2.10. Гражданныр жыены турындагы Нигезләмә нигезендә, халык жыенын үткэрү датасы соңрак вакытка күчөрелергә мөмкин. Күчерү турындагы карар, халык жыенын уздыру датасы билгелэнгән датага кадәр, 10 көннән дә соңга калмыйча кабул ителергә тиеш.

3. Гражданныр жыенын үткэрү тәртибе

3.1. Жыенга килгән гражданныр муниципаль берәмлек башлыгы вөкаләтле заты тарафыннан торак пунктта яшәүче сайлау хоакукына ия булган кешеләрне теркәү исемлегенә кертү теркәвен үтәләр. Исемлектә гражданнын фамилиясе, исеме, атасының исеме, туган елы, яшәү урыны, паспорт сериясе һәм номеры күрсәтелә.

3.2. Жыенга шулай ук жыенда катнашырга теләк белдергән башка гражданныр да хәлиткеч тавыш бирү хоакукынан башка керү рөхсәтле. Жыенда күтөрелгән мәсьәләләрне хал итү аларның эшчәнлеге белән бәйлә булса, предприятие, учреждение житәкчеләре, матбугат һәм башка массакүләм мәгълүмат чаралары вәкилләре дә катнаша ала.

3.3. Сайлау хоакукына ия торак пунктта яшәүчеләр исемлегендә төгәлсезлекләр ачыкланган очракта, торак пунктта яшәүче кеше муниципаль берәмлек башлыгы тарафыннан теркәлەرгә һәм жыенда катнашырга мөмкин.

3.4. Язмаларның төгәлсезлеген (яки аларның булмавын) раслау булып гражданнынның шәхесен раслаучы документның булуы хезмәт итә ала (Россия Федерациясе гражданнынның паспорты, хәрби билет, чит ил гражданы паспорты, Россия Федерациясендә яшәүгә рөхсәт, Россия Федерациясендә вакытлыча яшәүгә рөхсәт һ. б.)

3.5. Гражданныр жыены сайлау хоакукына ия булган торак пунктта яшәүчеләрнен яртысыннан артыгы катнашса хоакуклы санала Кворум булмаганда, гражданныр жыенын үткэрүнең яна датасын билгеләү муниципаль берәмлек башлыгы тарафыннан башкарыла. Бу очракта халык жыены халык жыенын үткэрү билгелэнгән көннән соң ун көннән дә иртәрәк үткәрелмәскә тиеш.

3.6. Гражданныр жыены этаплап уздырылган очракта, гражданныр жыены жыенның аерым этапларында гражданнырның төрлечә килгән очракта да хоакуклы, чөнки аннан соң барлык уздырылган этаплар йомгаклары буенча тавышларны санала, ягъни мондый жыен бердәм булып кала.

3.7. Гражданныр жыенында тавыш бирү ачык яисә яшерен булырга мөмкин.

Тавыш бирү формасы турындагы карар гражданныр жыены тарафыннан кабул ителә (вариант буларак: **форма гражданныр жыенын эзерләү һәм уздыру тәртибе турындагы Нигезләмә белән билгеләнә**).

3.8. Гражданныр жыенында катнашу өчен теркәлгән гражданныр яшерен тавыш бирүне уздырганда тавыш бирү өчен бюллетень (*7 нче кушылта*) бирелә.

3.9. Гражданныр жыенында муниципаль берәмлек башлыгы яисә ачык тавыш бирү юлы белән гражданныр жыенында теркәлгән катнашучылар саныннан гади күпчелек тавыш белән сайланган башка зат рәислек итә ала. Рәислек итүче кандидатураларын гражданныр жыенында катнашучылар тәкъдим итәргә хоакуклы.

3.10. Гражданныр жыены Сәркатипне һәм хисап комиссиясен сайлый.

Хисап комиссиясе әгъзалары саны өч кешедән дә ким була алмый.

Хисап комиссиясенә рәислек итүче керә алмый.

Хисап комиссиясе:

- 1) торак пунктта яшәүчеләр жыенына килүче гражданнырның теркәүнең дөрөслеген, кирәк булганда, аларның гражданныр жыены эшендә катнашу хоакукын тикшерә;*
- 2) гражданныр Жыенының кворумын билгели (гражданныр жыены этапларын үткәрүдән тыш);*
- 3) тавыш бирү мәсьәләләре буенча аңлатмалар бирә;*
- 4) тавышларны санын һәм тавыш бирүгә йомгак ясыи (гражданныр жыены этапларын үткәрүдән тыш);*
- 5) тавыш бирү йомгаклары турында беркетмә төзи (гражданныр жыены йомгаклары буенча);*
- 6) рәислек итүчегә тавыш бирү нәтижәләре белән материаллар (беркетмә, жыенда катнашучы гражданныр исемлеге) тапшыра.*

3.11. Гражданныр Жыенының көн тәртибенә өстәмә мәсьәләләр рәислек итүче, муниципаль берәмлек башлыгы, гражданныр жыенында катнашу хоакукына ия гражданныр тарафыннан кертелә ала. Көн тәртибенә чакырылыш инициаторлары тарафыннан кертелгән сораулар мәжбүри рәвештә кертелә. Күрсәтелгән мәсьәләләр беренче чиратта карала. Халык жыенының көн тәртибенә өстәмә мәсьәләләрне кертү турында карар, әгәр анын өчен жыенда катнашкан гражданнырның яртысыннан да ким булмаган өлеше тавыш бирсә, кабул ителгән дип санала.

3.12. Гражданныр жыены вакытында шулай ук муниципаль берәмлек башлыгы яисә ачык тавыш бирү юлы белән сайланган башка зат (гражданныр жыенында теркәлгән катнашучылар саныннан гади

күпчелек тавыш белән) рәислек итә ала. Рәислек итүче кандидатураларын жыенда катнашучылар тәкъдим итәргә хокуклы.

3.13. Гражданның этаптагы жыенында тавыш бирү ачык яисә ябык (яшерен) булырга мөмкин.

Тавыш бирү формасы турындагы карар гражданның жыены этабында кабул ителә (вариант буларак: тавыш бирү формасы гражданның жыенын әзерләү һәм уздыру тәртібе турындагы Нигезләмә белән билгеләнә).

3.14. Гражданның жыенын уздыру этаптарының һәркайсында хисап комиссиясе арасынан гражданның ачык тавыш бирү нәтижәләре буенча Хисап комиссиясенә бер ағъзасы сайлана, алар кворумны һәм йомгаклау тавышларын санаганда комиссия составында эшләчәк.

3.15. Жыен рәислек итүче тарафыннан ачыла. Гражданның жыенында рәислек итүче гражданның жыенын үткәрүне оештыра, тәртіпне хуплай, хисап комиссиясе эшен координацияли, фикер алышына торган мәсьәләләр буенча чыгыш ясау өчен сүз бирә, тавыш бирүнең билгеләнгән тәртібен тәэмин итә.

3.16. Гражданның жыенында сәркитип тарафыннан беркетмә алып барыла, анда гражданның жыенын үткәрү датасы, вакыты һәм урыны, торақ пунктта яшәүче гражданның гомуми саны, сайлау хокукына ия гражданның саны, катнашучылар саны, көн тәртібе, чыгышларның кыскача эчтәлегә, карала торган мәсьәләләр буенча тавыш биргән гражданның саны (8 нче кушымта) күрсәтелә.

3.17. Халык жыенын этаптагы уздырган гражданның жыенының һәр этабында беркетмәләр (9,10 нчы кушымталар) алып барыла, алар соңыннан гражданның жыенының уздырылган этаптары йомгаклары буенча жыенның бер йомгаклау беркетмәсенә рәсмиләштерелә (11 нче кушымта.) шулай ук хисап комиссиясе беркетмәләрдә алып барыла (№12,13 кушымталар), алар да шулай ук жыенның һәр этабында тавышларны санау нәтижәләре буенча Хисап комиссиясенә бер йомгаклау беркетмәсенә рәсмиләштерелә (№14 беркетмә).

3.18. Гражданның жыенының йомгаклау беркетмәсендә гражданның жыены этаптарының датасы, урыны һәм вакыты, көн тәртібе, гражданның жыены этаптарында катнашкан гражданның гомуми саны турында белешмәләр, гражданның жыены этаптары нәтижәләре буенча тавыш бирүнең йомгаклау нәтижәләре бар. Йомгаклау беркетмәсе жирлек башлыгы кул куя торган (халыкка игълан итү максатында алга таба рәсми бастырып чыгарыла торган) гражданның жыены карарын рәсмиләштерү өчен нигез булып тора.

3.19. Беркетмәгә жыенда рәислек итүче зат, жыен сәркитибе тарафыннан кул куела һәм–муниципаль берәмлек башлыгына тапшырыла. Беркетмәгә жыенда теркәлгән катнашучылар нсемлегә теркәлә.

3.20. Гражданның жыенының уздырылган этаптары йомгаклары буенча Хисап комиссиясенә йомгаклау беркетмәсендә гражданның жыены этапларын үткәрү датасы, урыны һәм вакыты, көн тәртібе, үткәрелгән этаплар саны, халык жыеннарының үткәрелгән этаплары буенча хисап комиссиясе беркетмәләре саны, жыенны уздыру өчен билгеләнгән территориядә яшәүче һәм жыен эшендә катнашырга хокукы булган гражданның гомуми саны, жыен эшендә катнашкан гражданның гомуми саны, унай һәм каршы бирелгән тавышларның гомуми саны, аңа каршы тавышларның гомуми саны.

3.21. Йомгаклау беркетмәсенә хисап комиссиясе рәисе һәм ағъзалары тарафыннан кул куела һәм муниципаль берәмлек башлыгына тапшырыла.

4. Халык жыены карарлары

4.1. Гражданның жыены карары кабул ителгән дип санала. әгәр жыенда катнашучыларның сайлау хокукына ия булган яртысыннан артыгы анын өчен тавыш бирсәләр.

4.2. Жыенда кабул ителгән карарлар муниципаль хокукый актлар булып тора, муниципаль берәмлек башлыгы тарафыннан имзалана һәм Татарстан Республикасы муниципаль норматив хокукый актлары регистрына кертелгә тиеш.

4.3. Жирле үзидарә органнары һәм жирле үзидарәнен вазыйфаи затлары гражданның жыенында кабул ителгән карарларның жирлек уставы белән билгеләнгән вәкәләтләрне чикләү нигезендә үтәлешен тәэмин итәләр.

4.4. Жыенда кабул ителгән карар жыенда башка карар кабул итү юлы белән юкка чыгарылырга яки үзгәртелгә, яисә суд тәртібендә гамәлдә түгел дип танылырга мөмкин.

4.5. Гражданның жыенында кабул ителгән карарлар рәсми бастырып чыгарылырга (халыкка игълан ителгә) тиеш һәм муниципаль хокукый актлар таләпләре нигезендә рәсмиләштерелә.

4.6. Әгәр торақ пунктта яшәүчеләрнең турыдан-туры ихтияры белдерү юлы белән кабул ителгән карарын гамәлгә ашыру өчен өстәмә рәвештә муниципаль хокукый акт кабул итү (бастырып чыгару) таләп ителсә, күрсәтелгән акты кабул итү (бастырып чыгару) анын компетенциясенә керә торган жирле үзидарә органы яисә жирле үзидарәнен вазыйфаи заты, гражданның жыенында кабул ителгән карар үз көченә кергән көннән соң 15 көн эчендә, тиешле муниципаль хокукый акты әзерләү һәм (яисә) кабул итү вакытын билгеләргә тиеш. Күрсәтелгән срок өч айдан да артмаска тиеш.

Гражданнар жыены карарларын үтәү

4.7. Жыенда кабул ителгән карарлар торак пункт территориясендә мәжбүри үтәлергә тиеш һәм нинди дә булса дәүләт хакимияте органнары, аларның вазыйфай затлары яисә жирле үзидарә органнары тарафыннан раслауга мохтаж түгел.

4.8. Жыенда кабул ителгән карарларның үтәлмәве закон нигезендә жаваплылыкка тартыла.